

S koncem energetické krize nepočítejme, maluje chmurnou, desivě fialovou budoucnost ekonomka Šichtařová

- CZ24 News | 24. listopadu 2022

ČESKO: Když se vláda rozhodla stropovat ceny elektřiny, psala jsem, že to není dobrý nápad: Každé stropování ceny musí nutně vést k nedostatku. Za nižší než tržní cenu bude nabídka elektřiny menší, ale poptávka bude naopak vyšší.

Tedy zvýší se převis poptávky nad nabídkou. V krajním případě, pokud by strop byl stanoven opravdu extrémně nízko (což není), by to vyústilo až do přidělového systému, kdy by například energeticky náročné průmyslové podniky odebíraly elektřinu jen na přiděl.

Tehdy jsem říkala, že stejného efektu na státní rozpočet, případně podobného efektu na rodiny, je možno docílit i docela jinak, totiž odbouráním veškerých daní jakkoliv spojeným s výrobou, distribucí a spotřebou energií: Ceny sice zůstanou tržně vysoké, ale současně lidem zůstane víc peněz, aby si mohli dovolit je zaplatit. Krom toho, že efekt buď na vládní kasu, nebo na peněženky spotřebitelů by mohl být podle míry daňového odbourání zcela srovnatelný s variantou dotovaných cen, by to vedlo ještě ke třem mimořádně užitečným efektům: Totiž zaprvé by lidé měli větší motivaci šetřit, když by viděli skutečnou výši cen, zadruhé by měli větší motivaci elektřinu si sami vyrábět, a zatřetí by tím nedošlo k zastírání pravé příčiny energetické krize, totiž nikterak by se nemaskovalo, že energie v Evropě chybí, protože si ji Evropa sama dobrovolně vypnula.

Malá vsuvka: Častý dotaz zní, jak by si mohli lidé vyrábět víc elektřiny. Jednoduše. Měli by větší motivaci instalovat si na vlastní triko soláry nebo větrníky. Ale tuto motivaci nemají, když cena elektřiny je uměle snižována.

To, co se mnohým jevilo jako teoretické blábolení, se nyní – samozřejmě – ukazuje jako logická ekonomická zákonitost. V Evropě se začíná objevovat víc a víc příkladů, kdy vládou nařízený cenový strop vede k nedostatku energií. Tak například více než 45 000 rodin v Severní Makedonii hrozí, že zůstanou bez topení poté, co se vláda rozhodla omezit ceny pelet na 6,50 eur, což je cena, za kterou velkoobchodníci odmítli prodávat, jelikož se jim to nevyplatí a byli by ve ztrátě.

Ještě bližší příklad je z Maďarska. Maďarská státní společnost MOL už druhým dnem nedodává pohonné hmoty dvěma stovkám čerpacích stanic napříč zemí. Důvody: Zaprvé Maďarsko doplňuje strategické rezervy, zadruhé poptávka po pohonných hmotách v Maďarsku výrazně převyšuje nabídku, což je důsledkem zastropování cen loni v listopadu. Když se obojí složilo dohromady, čerpací stanice se ocitly bez pohonných hmot. Logicky, předvídatelně, nepřekvapivě. Takže zatímco cena nestropovaných pohonných hmot v Česku klesá a aktuálně celorepublikově cena benzínu Natural 95 dosahuje 40,94 Kč, v Maďarsku ty stropované pro jistotu nejsou.

Energetici si tato fakta uvědomují, Evropská komise jako tradičně neví, která bije, případně blouzní cosi o tom, že za všechno může Putin. Putin sice může za hodně věcí, ale za to, že máme drahou elektřinu, tedy vážně ne, ať si Komise věřím čemu chce. Nyní Evropská komise navrhuje zavedení cenového stropu u zemního plynu. Energetická burza European Energy Exchange (EEX), která sídlí v Lipsku, na to konto uvedla, že by to mohlo znamenat významné riziko pro finanční stabilitu a zabezpečení dodávek na energetických trzích v EU. Samozřejmě má burza pravdu. Samozřejmě pokud bude stanoven celoevropský strop a pokud bude příliš nízký, plynu bude nedostatek, a to

nejen toho s ruským původem. Ale je to házení hrachu na zeď. Firmy i domácnosti by se měly připravit na to, že touto zimou napnutá energetická situace rozhodně nekončí, spíš začíná, protože pseudořešení, ke kterým politická reprezentace sahá, stav zhoršují, místo zlepšují.

To samo o sobě je už dost nepříjemné, ale proč o tom mluvíme nyní: Pro střední Evropu by se totiž mohla energetická situace potenciálně zhoršit ještě o jednu ingredienci. Japonská finanční skupina Nomura varovala, že České republice, Maďarsku a Rumunsku údajně hrozí v příštím roce měnová krize. Důvodem má být zhoršování veřejných financí.

Málokdo si umí představit, co hledat pod slovy „měnová krize“. Většina lidí tápe a představuje si chybně cosi jako nezaměstnanost, nebo vypnuté bankomaty. Pojdme si tedy říci, že to znamená prudké oslabení domácí měny vyvolané nejčastěji (ale nejen) prudkým zhoršením platební bilance. Na oslabení měny se neumírá, takže není třeba hledat v tom žádnou apokalypsu; nicméně takové prudké oslabení měny pak často končí spekulativním nájezdem na danou měnu. Centrální banky mají sklon měnovou krizi řešit skrze výrazné zvýšení úrokových sazeb někde do dvouciferných hodnot (klidně třeba k 15-20 %), protože jim již obvykle nestačí devizové rezervy k tomu, aby domácí měnu zachraňovaly. Jenomže tak dramatické zvýšení úrokových sazeb zase v podstatě paralyzuje domácí ekonomický život. Zkuste si představit, že najednou máte z vaší hypotéky platit třeba 20% úroky.

Pokud ale centrální banka měnovou krizi neřeší, pak domácí měna je tak slabá, že se veškeré dovozy v řádech desítek procent prodražují. A bingo, jsme doma. Hádejte, v jaké měně jsou kotovány energie. Správně, většina z nich v dolarech. Energie jsou nedostatkové, protože jsme si je zaprvé v rámci Green Dealu vypnuli, zadruhé protože jsme si je zastropovali. A k tomu by hypoteticky minimálně podle soudu Nomury mohla přijít ještě měnová krize, aby energie ještě prodražila skrze slabý kurz.

A jako vždy platí: Nejde o to bát se. Jde o to vědět, znát a být připraveni raději na nejhorší, abychom mohli být už jen pozitivně překvapeni.

ZDROJ: blog.idnes.cz